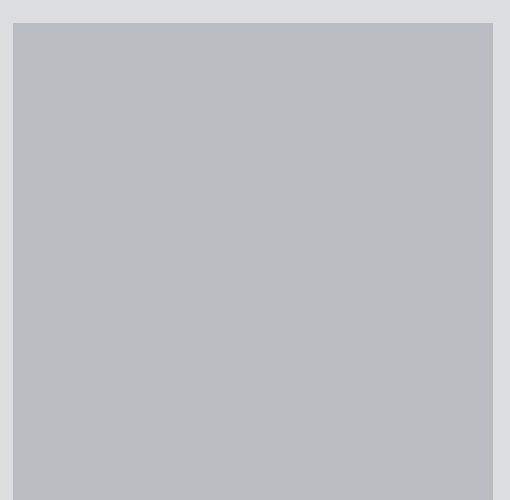

August Emil Fieldorf

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE**

Generał

„NIL”

Jego historia uosabia los pokolenia Polaków, które w XX wieku doświadczyło radości z odzyskania Ojczyzny, a później tragedii jej utraty. Dla realizacji marzeń o Niepodległej, gotów był oddać życie, najpierw jako legionista Józefa Piłsudskiego, a później żołnierz walczący o granice Rzeczypospolitej i broniący jej przed bolszewickim najazdem. Po kampanii wrześniowej przedostał się na Zachód, skąd jako emisariusz powrócił do okupowanego kraju. Pod jego dowództwem Kedyw zadał Niemcom dotkliwe straty, toteż otrzymał kolejne zadanie - powołania tajnej organizacji „NIE” na czas nowej okupacji sowieckiej. Nierozpoznany przetrwał sowieckie łagry. Dopelnieniem jego losu było cierpienie i śmierć w komunistycznym więzieniu.

← Pułkownik August Emil Fieldorf - Francja 1940 r.

▣ Ośrodek KARTA (zbiory Studium Polski Podziemnej w Londynie)

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

W rodzinnym Krakowie

August Emil Fieldorf przyszedł na świat 20 marca 1895 r. w Krakowie. Jego ojciec był maszynistą kolejowym, a matka zajmowała się wychowywaniem dzieci: córki i trzech synów. Swe wykształcenie młody August zdobywał kolejno w Szkole Pospolitej im. św. Mikołaja i Cesarsko-Królewskim V Gimnazjum w Krakowie. Duży wpływ na kształtowanie jego życiowej postawy wywarła atmosfera domu zaprzyjaźnionej rodziny Bujwidów, gdzie miał okazję stykać się z działaczami Organizacji Bojowej Polskiej Partii Socjalistycznej. On też chciał walczyć o Polskę i dla realizacji tego marzenia, w wieku 17 lat, wstąpił do Towarzystwa Strzeleckiego.

↓ Fotografia braci Fieldorfów (pierwszy z prawej August Emil)

📍 Muzeum Armii Krajowej

→ Tablica na kamienicy przy ul. Lubicz 32

📍 AIPN

↓ Zajęcia strzeleckie Organizacji Ćwiczebnej Uczniów Szkół Średnich w Krakowie

📍 Towarzystwo Parku im. dr. Henryka Jordana w Krakowie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Legiony i walka o granice Polski

Kiedy w 1914 r. wybuchła pierwsza wojna światowa August Emil Fieldorf wstąpił ochotniczo do Legionów Polskich. Emil – bo tego imienia odtąd używał – przemierzył cały szlak bojowy 1. Brygady dowodzonej przez Józefa Piłsudskiego. Odznaczył się zwłaszcza w bitwie pod Hulewiczami na Wołyniu, gdzie ogniem z karabinu maszynowego powstrzymał natarcie wroga. Po kryzysie przysięgowym trafił na front włoski, a potem do Krakowa, który wyzwalał z rąk Austriaków. W okresie zmagania o granice i niepodległość Rzeczypospolitej 1918-1920 brał udział w walkach o Przemyśl i operacjach: wileńskiej, kijowskiej i dyneburskiej. Za swe męstwo otrzymał Order Virtuti Militari i czterokrotnie Krzyż Walecznych.

↑ August Emil Fieldorf – czwarty z prawej – z towarzyszami broni, 1916 r.
📍 Muzeum Armii Krajowej

↓ August Emil Fieldorf pływa na beczce po rzece Stochód na Wołyniu
📍 Muzeum Armii Krajowej

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

→ Strzelcy, Oleandry, sierpień 1914 r.
📷 Towarzystwo Parku
im. dr. Henryka Jordana w Krakowie

Drugie miejsce w jego sercu [po Polsce] zajął Komendant. On, Wódz, prowadził ich drogą, która na pewno była słuszna, choć nieraz jeszcze ciężka. Jakże boleśnie, dosłownie, krwawiły mu stopy. To nic, wszystko można znieść, bo wizja Niepodległej Ojczyzny, którą im ukazywał Komendant, była tak oszałamiająco piękna, i tak mimo wszystko realna, że warto było walczyć, cierpieć i głodować.

Ze wspomnień żony Janiny Fieldorf

... odznaczał się odwagą, umiejętnością szybkiego podejmowania decyzji, rozwagą w chwilach zagrożenia, absolutnym brakiem cech karierowicza w formie potakiwania przełożonym [...]. Umie żyć z żołnierzami i wychowywać ich w zamiłowaniu dyscypliny i porządku; bardzo lubiany przez swoich podkomendnych. Spokojny, taktowny, pracowity; posiada duże zdolności gospodarcze. Ogólna ocena: nadzwyczajny.

Z opinii służbowej z okresu walk o granice

→ August Emil Fieldorf wśród
żołnierzy 1. pp Legionów, 1920 r.
📷 Marek Ney-Krwawicz

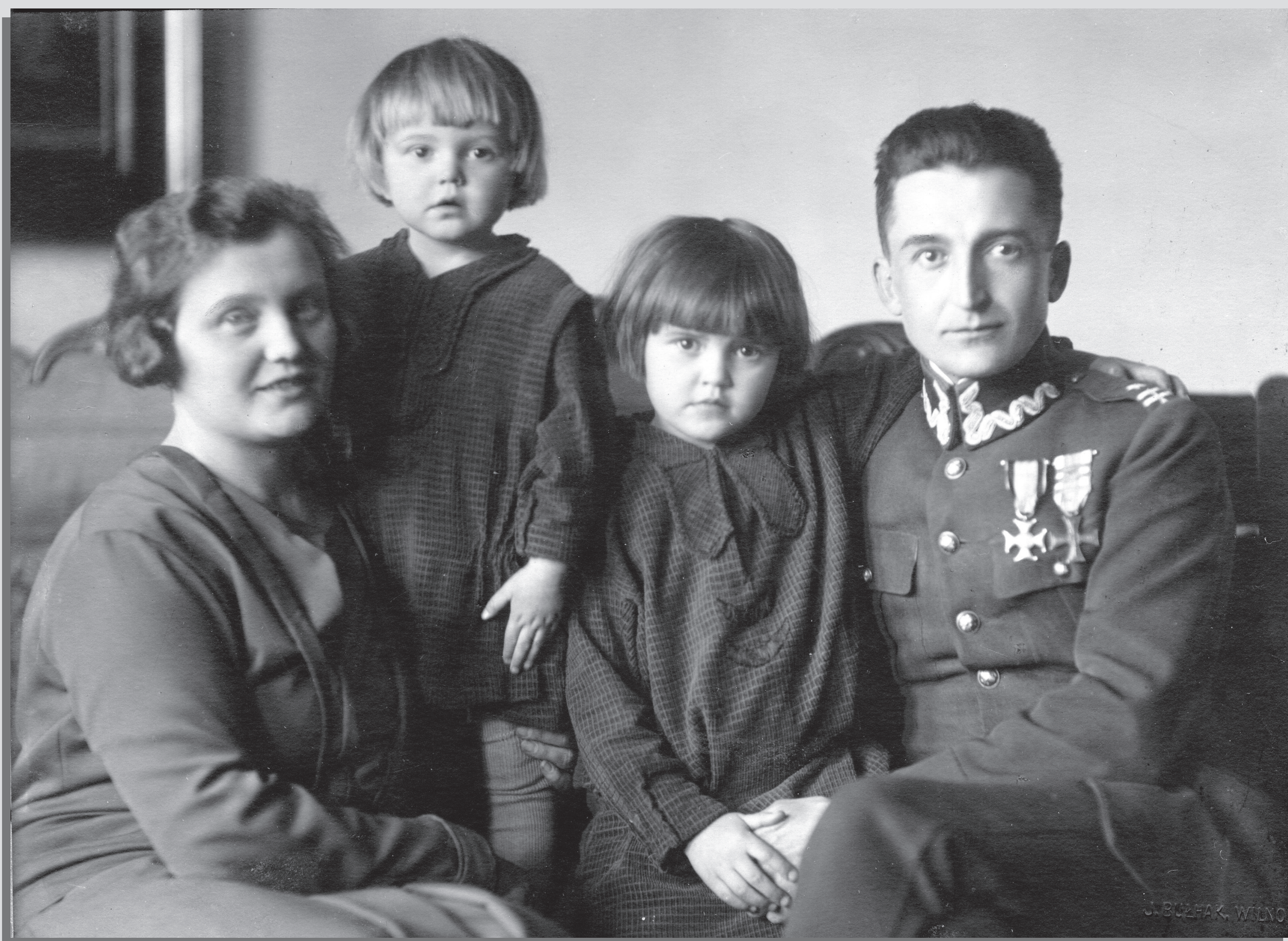

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

W armii

II Rzeczypospolitej

↑ Podpułkownik August Emil Fieldorf z żoną Janiną i córkami Marią oraz Krystyną
📍 Maria Fieldorf-Czarska

↓ Komendant Okręgu Polskiego Związku Strzeleckiego we Francji August Emil Fieldorf odbiera raport od uczestnika obozu przed swym wykładem 1931 r.
📍 NAC

W 1919 r. August Emil Fieldorf założył rodzinę i postanowił związać się na stałe z Wojskiem Polskim. Był oficerem zdolnym i zdyscyplinowanym, dbał o swych podwładnych i nie egzekwował drobiazgowo przepisów. W swej macierzystej 1. Dywizji Piechoty Legionów służył do 1935 r., kiedy otrzymał przeniesienie do Korpusu Ochrony Pogranicza, gdzie dowodził batalionem KOP „Troki”, a następnie pułkiem KOP „Wilno”. Dowodem zaufania było też powierzenie mu ważnej misji - zorganizowania we Francji Zachodniego Okręgu Związku Strzeleckiego. W 1938 r. został dowódcą 51. Pułku Piechoty Strzelców Kresowych, z którym rok później bronił niepodległości Polski przed niemiecką agresją.

← Dowódca 51. pp Strzelców Kresowych ppłk August Emil Fieldorf, Brzeżany 1939 r.
📍 Maria Fieldorf-Czarska

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wojna i okupacja

W 1939 r., w czasie bitwy pod Iłżą jego pułk przebijając się przez niemiecki pierścień stracił około 70% stanu osobowego. Po klęsce ppłk. Fieldorf przedostał się do Armii Polskiej we Francji, a później wraz z nią ewakuował do Wielkiej Brytanii. Zabiegał o zgodę na powrót do Ojczyzny, by walczyć z wrogiem w podziemiu. 17 lipca 1940 r. jako pierwszy emisariusz Rządu Rzeczypospolitej i Naczelnego Wodza wyruszył z Londynu przez Związek Południowej Afryki, Egipt, Turcję, Grecję, Jugosławię, Węgry do Warszawy. Przybył tam po ponad pięćdziesięciu dniach przywożąc ze sobą instrukcję organizacyjną, wytyczne wywiadowcze i środki finansowe dla Związku Walki Zbrojnej oraz nowy szyfr korespondencyjny.

↑ Pułkownik August Emil Fieldorf, Francja 1940 r.

📍 Ośrodek KARTA (zbiory Studium Polski Podziemnej w Londynie)

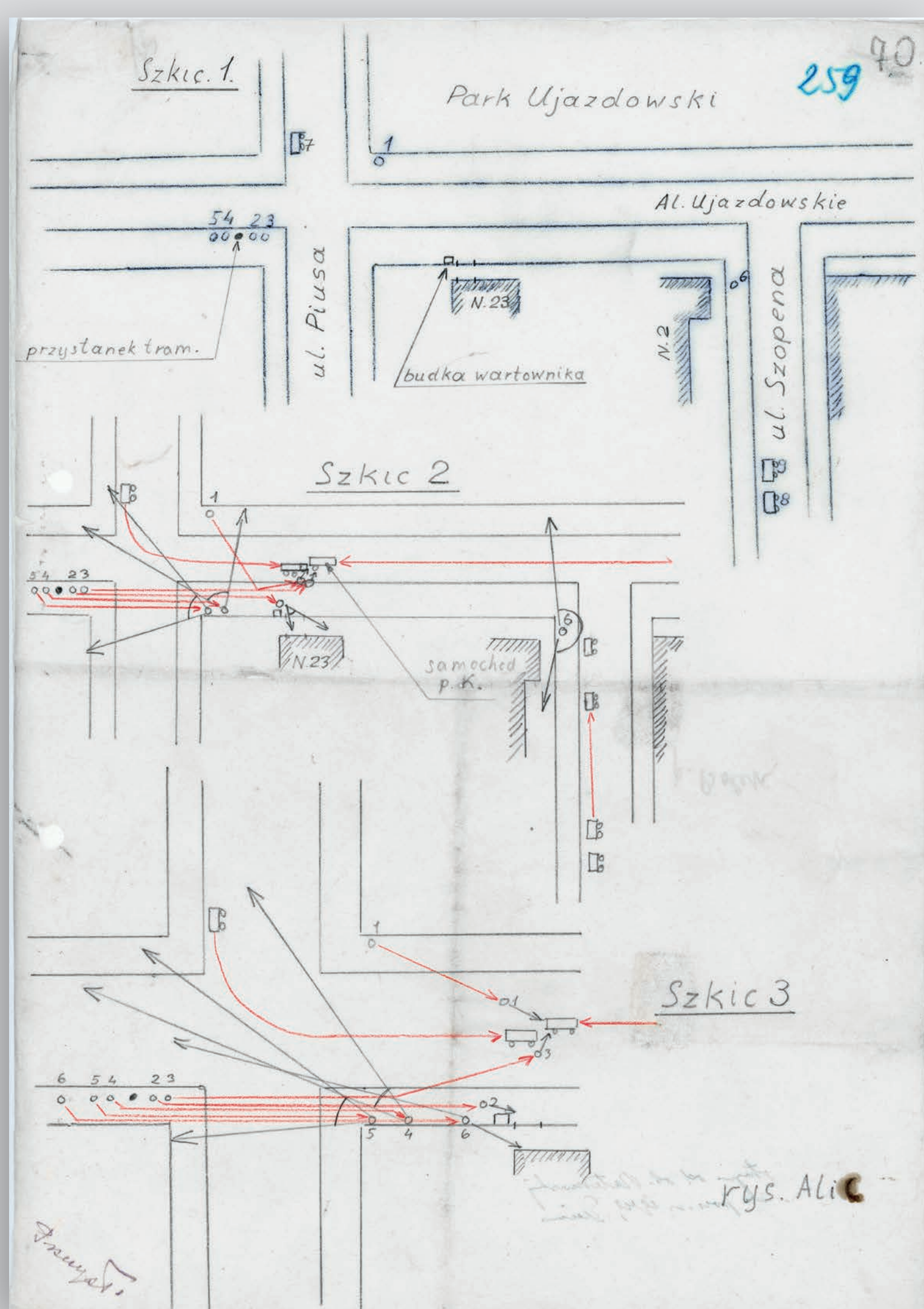
- ↑ → Szlak wędrówki Augusta Emila Fieldorfa z Polski poprzez Francję do Londynu
- Szlak wędrówki Augusta Emila Fieldorfa z Londynu do okupowanej Polski, 1940 r.
- 📍 Opracowanie graficzne IPN

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Na czele Kedywu

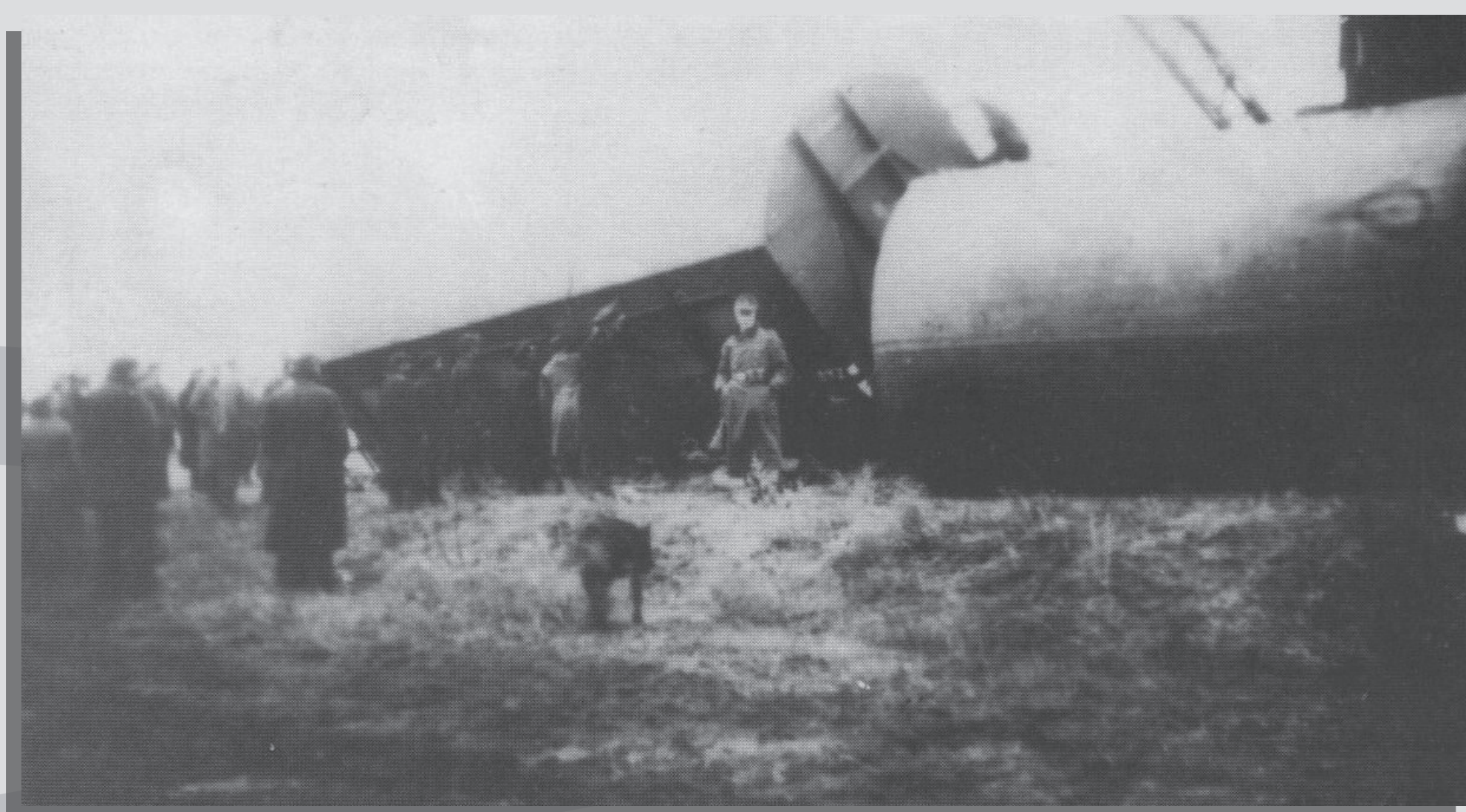
↑ Ludobójca. Franz Kutschera
 📌 AIPN

← Szkic planu akcji na Franza Kutschere
 📌 AAN

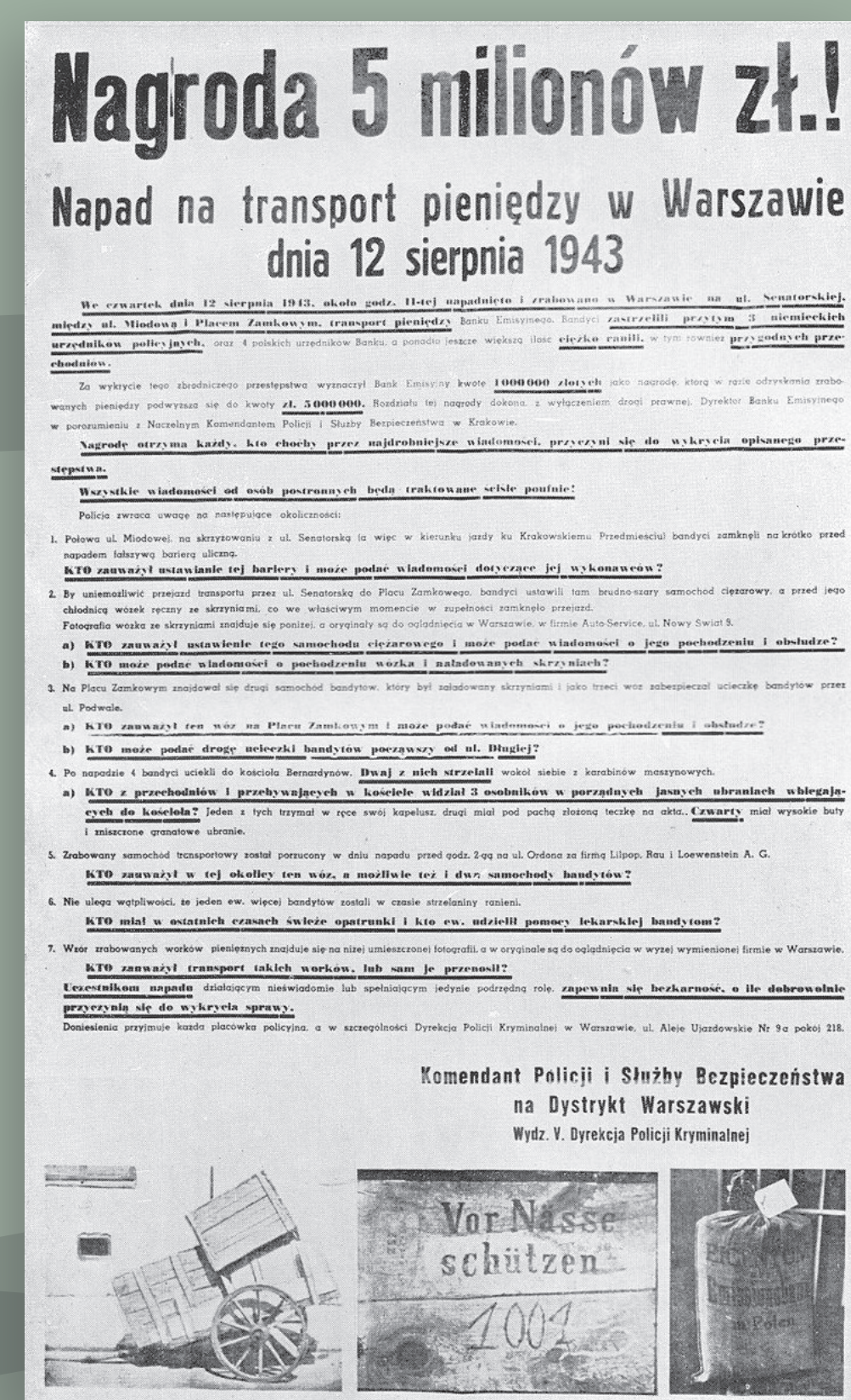
W okupowanym kraju August Emil Fieldorf pełnił początkowo funkcję oficera do zadań specjalnych Komendanta Głównego Związku Walki Zbrojnej. Od 1942 r. był szefem Kedywu - pionu Armii Krajowej przeznaczonego do zadań dywersyjno-sabotażowych. To on planował i nadzorował najbardziej śmiałe akcje podziemia takie jak: uwolnienie więźniów pod Arsenalem i Celestynowem, uprowadzenie samochodu Banku Emisyjnego GG ze stoma milionami złotych, wysadzenie torów wokół węzła warszawskiego oraz wykonanie wyroku na Dowódcy SS i Policji na Dystrykt Warszawski Franzu Kutschere. Generał „Nil” był najbardziej poszukiwanym przez Niemców członkiem polskiego podziemia.

← Przygotowanie do akcji *Jula*, przeprowadzonej 6 i 9 IV 1944 r. przez grupy Kedywu KG AK na liniach kolejowych na Rzeszowszczyźnie
 📌 AIPN

↑ Pociąg wykolejony przez oddziały Kedywu AK
 📌 domena publiczna

↑ Ogłoszenie o nagrodzie za wskazanie uczestników akcji *Góral*
 📌 domena publiczna

INSTYTUT
 PAMIĘCI
 NARODOWEJ

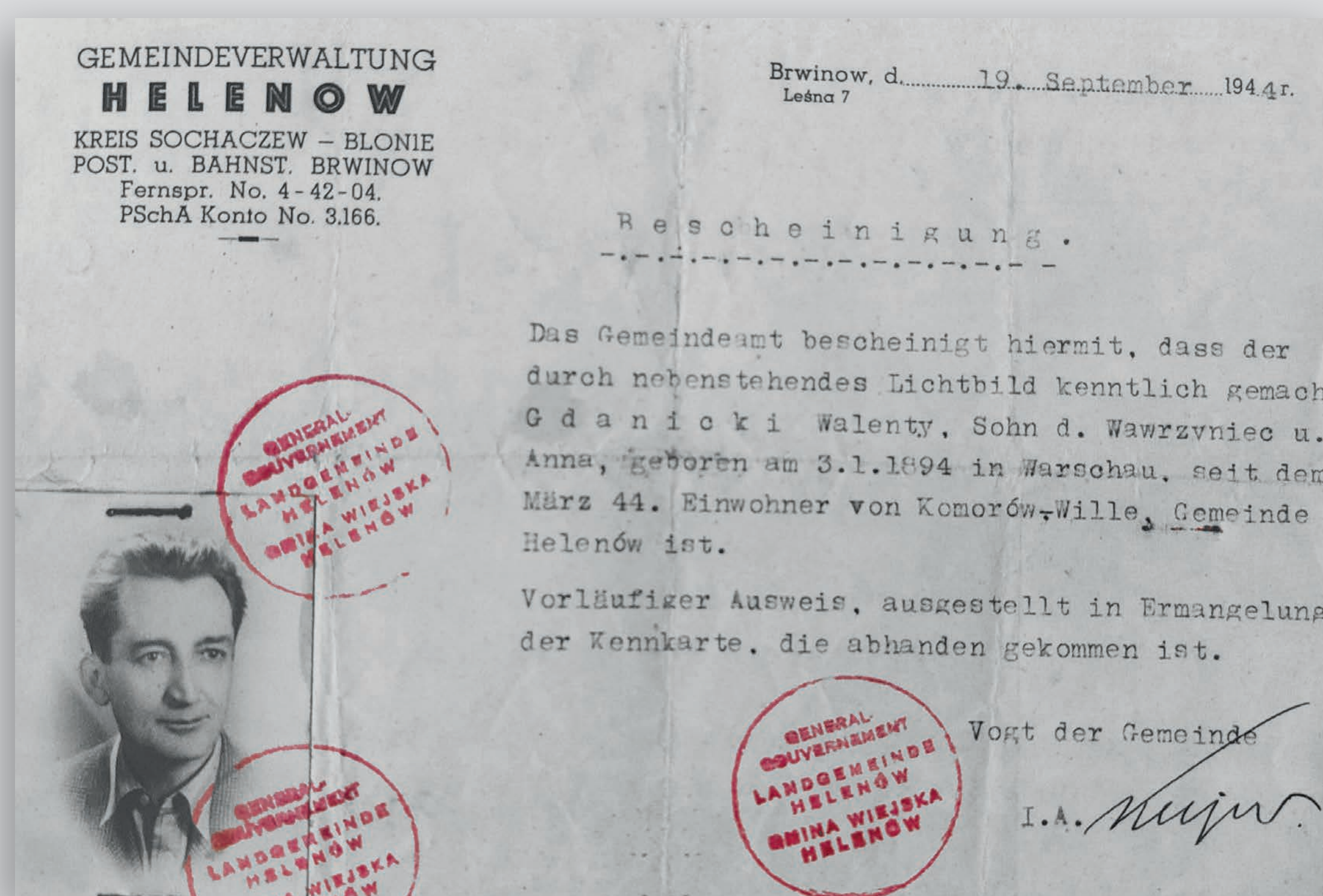
„NIE” wobec nowej okupacji

W 1943 r., wobec spodziewanej klęski III Rzeszy i perspektywy sowieckiej okupacji Polski gen. „Nilowi” powierzono zadanie utworzenia tajnej antykomunistycznej organizacji „NIE” („Niepodległość”). Jej głęboko zakonspirowana struktura kadrowa miała składać się z osób nie zaangażowanych dotąd w działalność podziemną i trudnych do inwigilowania. Wiosną 1944 r. udało się utworzyć zawiązki organizacji w lwowskim, wileńskim i lubelskim Okręgach AK. Ze względów bezpieczeństwa gen „Nil” został wyłączony z udziału w Powstaniu Warszawskim. Po jego upadku kontynuował prace nad tworzeniem „NIE” lecz wkrótce zmuszony był je przerwać.

→ Czołgi sowieckie we Lwowie na ul. Kazimierzowskiej w 1944 r.
📄 domena publiczna

↑ Piwnice byłej katowni NKWD-UB na warszawskiej Pradze
📄 AIPN

← Zaświadczenie Gminy Wiejskiej Helenów potwierdzające tożsamość Walentego Gdanickiego, wystawione 19 września 1944 r.
📄 Marek Ney-Krwawicz

→ Funkcjonariusze Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w Augustowie wraz z sowieckimi doradcami UB w Suwałkach, 1945 r.
📄 AIPN

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zesłanie do ZSRS

→ Gen. August Emil Fieldorf
po powrocie z ZSRS,
Warszawa 1947 r.
📍 Maria Fieldorf
i Leszek Zachuta

↓ Janina i August Emil Fieldorfowie, Łódź, 1950 r.
📍 Maria Fieldorf i Leszka Zachuta

W marcu 1945 r. August Emil Fieldorf posługujący się fałszywymi dokumentami na nazwisko Walentego Gdanickiego został przypadkowo aresztowany przez NKWD w Milanówku pod Warszawą. Za posiadanie walut i domniemaną przynależność do AK skazano go na pobyt w łagrach Uralu, gdzie spędził dwa i pół roku. Katorżnicza praca i głód całkowicie zrujnowały mu zdrowie. Do Polski powrócił w październiku 1947 r. i zamieszkał w Łodzi, gdzie osiedliła się jego żona z córkami po wypędzeniu z Wilna. Wbrew sugestiom rodziny i dawnych podkomendnych odrzucił możliwość opuszczenia kraju, jak i prowadzenia działalności konspiracyjnej. Powrót do normalnego życia okazał się jednak niemożliwy.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Więzień MBP

W lutym 1948 r. generał „Nil” ujawnił się przed Rejonową Komendą Uzuppełnień w Łodzi. Niemal natychmiast zainteresowała się nim Informacja Wojskowa, a później Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego, które rozpoczęły wobec niego działania operacyjne. 9 listopada 1950 r., został podstępnie aresztowany i trafił do więzienia w Warszawie-Mokotowie, gdzie był osobiście przesłuchiwany przez Józefa Różańskiego - dyrektora Departamentu Śledczego MBP. Umieszczony w celi ze zbrodniarzami wojennymi, maltretowany fizycznie i psychicznie odrzucił propozycję kolaboracji z komunistami, która mogła uratować mu życie.

IPN GK 919/1678
648/1/126 *4

Do
NACZELNIKA WIĘZIENIA
w Mokotowie

(Oznaczenie Urzędu Hożp. Pałd.)

Warszawa, dnia 13 grudnia 1950 r.

Nakaz przyjęcia

Nazwisko i imię: Fieldorf August - Emil

Miejsce zamieszkania (ulica i numer domu):
Łódź, ul. Próchnika Nr. 39 m. 15

Miejsce urodzenia: Kraków

Data urodzenia lub wiek w przybliżeniu: 20. 11. 1895 r.

Winien być osadzony w areszcie tymczasowym jako
oskarżony: o przech. z art. 86 § 2 KKWP.

Postanowienie o aresztowaniu z dnia 21. XI 1950 r.
w załączeniu:

Dyrektor
Kierownik
Dep. Śledcz. Min. Bezpieczeństwa
Publicznego
Warszawa

(Pieczęć) [Podpis]

UWAŻAĆ! Nazwy miasteczka wypisywać liczbami potem literami.

↑ Nakaz przyjęcia aresztowanego Augusta Emila Fieldorfa do więzienia w Mokotowie, 13 grudnia 1950 r.

📄 AIPN

← Gen. August Emil Fieldorf ostatnie zdjęcie przed aresztowaniem

📄 Maria Fieldorf-Czarska

↓ Zdjęcie sygnalityczne więźnia Augusta Emila Fieldorfa z aresztu MBP przy ul. Koszykowej, 1950 r.

📄 AIPN

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Proces i śmierć

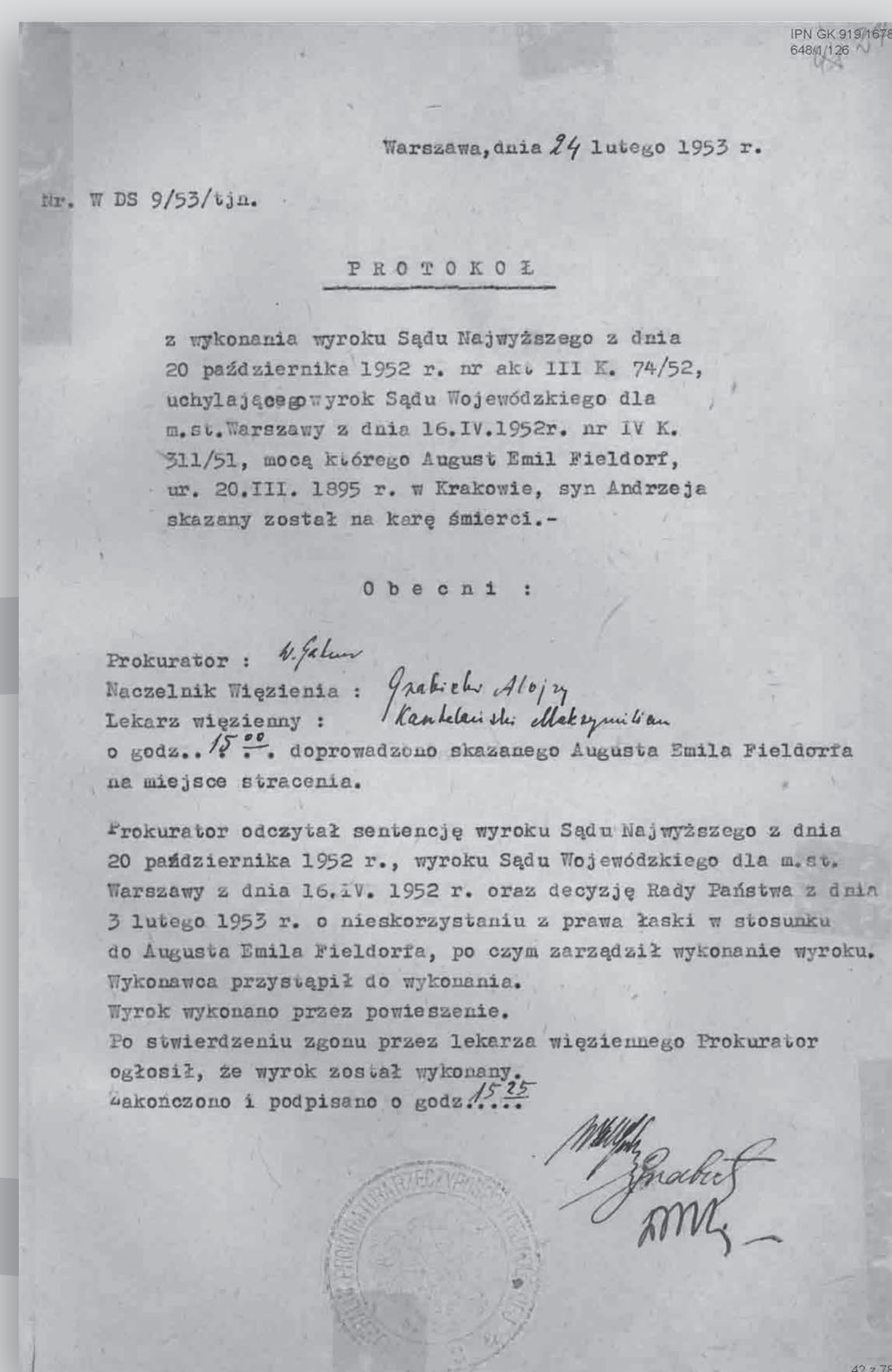
Janinie Fieldorf nie pozwolono wybrać adwokata dla męża. Wyznaczony do tej roli Jerzy Mehring określił generała jako „człowieka ze stali, nie okazującego ani skruchy ani żalu”, co było prawdą. Przez półtora roku w śledztwie, nie szczędzono mu tortur i oszczerstw, posunięto się nawet do kłamstwa o aresztowaniu żony z córkami, a mimo to nie załamał się i nie przyznał się do stawianych mu zarzutów. W 1952 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie skazał go na śmierć przez powieszenie. 24 lutego 1953 r. po podtrzymaniu decyzji przez Sąd Najwyższy i odmowie zastosowania „prawa łaski” wyrok wykonano, a zwłoki ukryto w beziemiennym grobie.

↑ Areszt Śledczy i więzienie MBP przy ul. Rakowieckiej w Warszawie
 AIPN

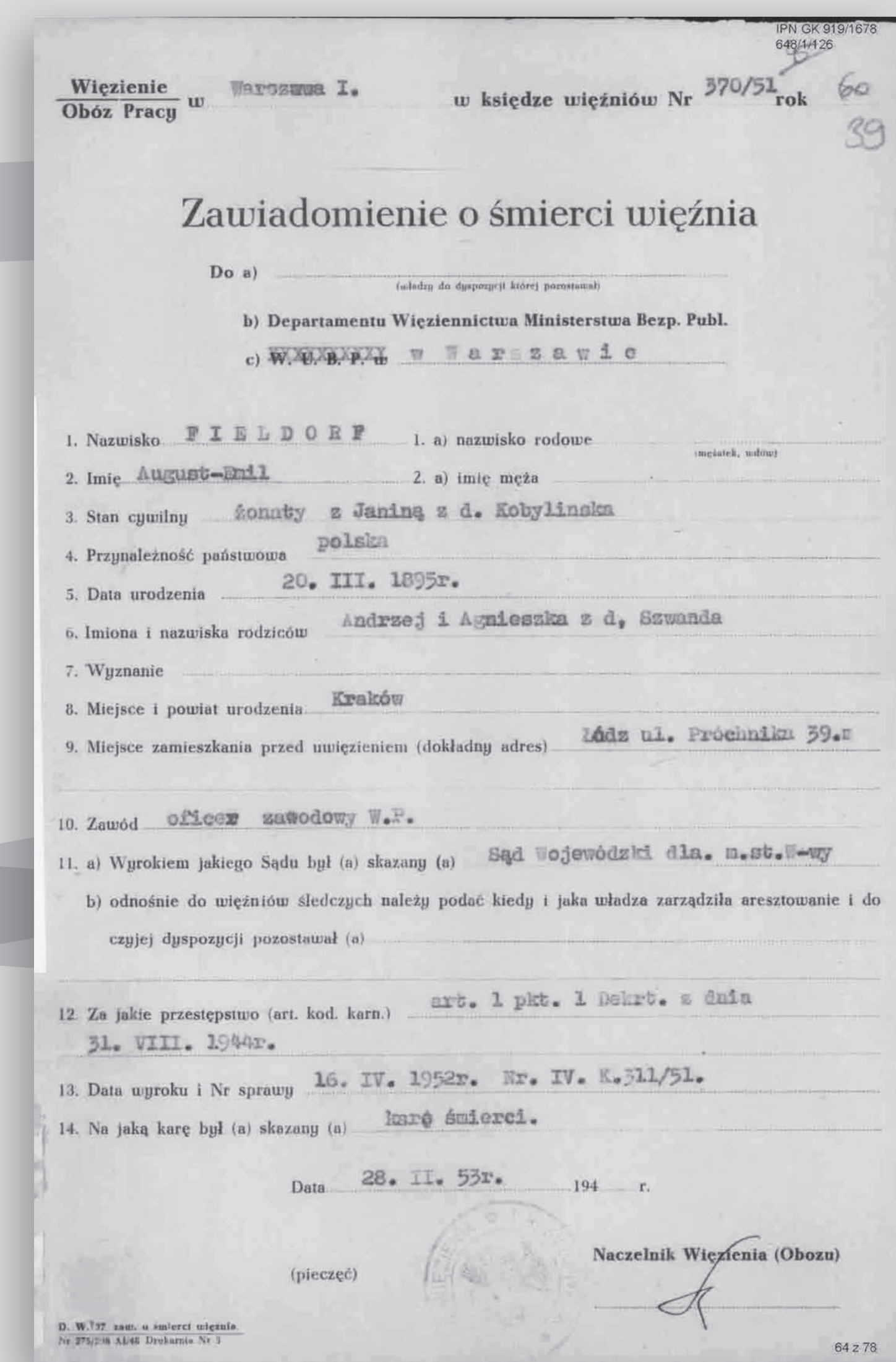

↑ Cella w której więziony był gen. August Emil Fieldorf
 AIPN

← Protokół wykonania wyroku śmierci na gen. Augustie Emilu Fieldorfie
 AIPN

↓ Zawiadomienie o śmierci więźnia Augusta Emila Fieldorfa
 AIPN

INSTYTUT
 PAMIĘCI
 NARODOWEJ

→ Zdjęcie sygnalityczne
Augusta Emila Fieldorfa *Nila*
z aresztu MBP
📷 AIPN

***Czy wiesz dlaczego mnie skazali?
Bo odmówiłem współpracy z nimi.
Pamiętaj, żebyś nie prosiła o łaskę.
Zabraniam Ci!***

Ze wspomnień żony Janiny Fieldorf

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Rehabilitacja i upamiętnienie

W 1989 r. decyzją Prokuratora Generalnego PRL generał August Emil Fieldorf został zrehabilitowany. Trzy lata później wszczęto śledztwo przeciwko wszystkim funkcjonariuszom komunistycznym odpowiedzialnym za jego śmierć, jednak nikogo spośród żyjących, nie udało się już postawić przed wymiarem sprawiedliwości. W 2006 r. prezydent Lech Kaczyński odznaczył generała „Nila” Orderem Orła Białego. W 55 rocznicę jego śmierci Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął uchwałę, w której stwierdził że „August Emil Fieldorf jest przykładem człowieka, który całe życie poświęcił walce o niepodległość i suwerenny byt Rzeczypospolitej Polskiej”.

← Symboliczny grób gen. Augusta Emila Fieldorfa *Nila* na Powązkach z napisem z 1989 r.
📍 AIPN

↓ Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa *Nila* w Krakowie
📍 domena publiczna

← Popiersie Augusta Emila Fieldorfa w Parku Jordana
📍 domena publiczna

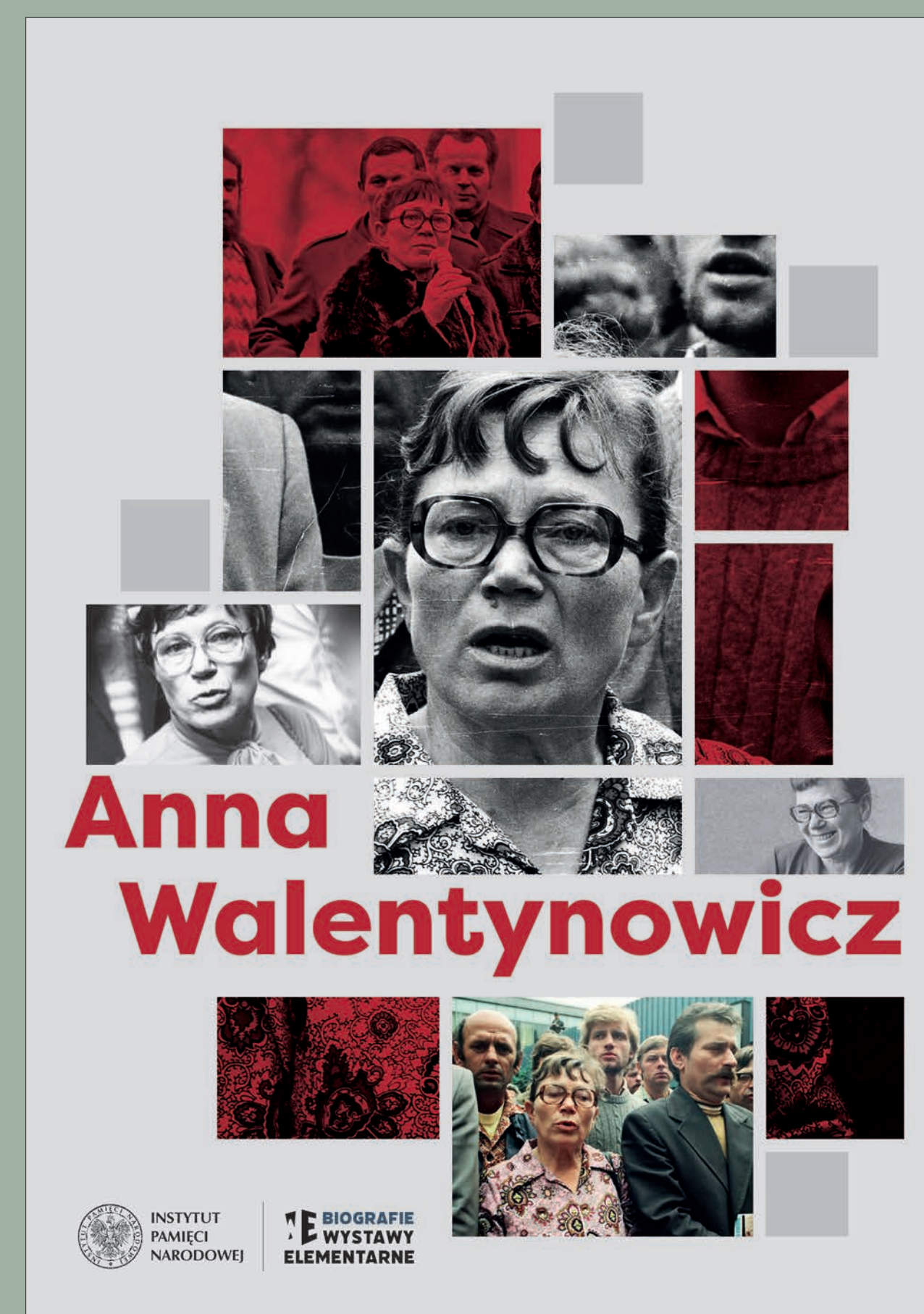
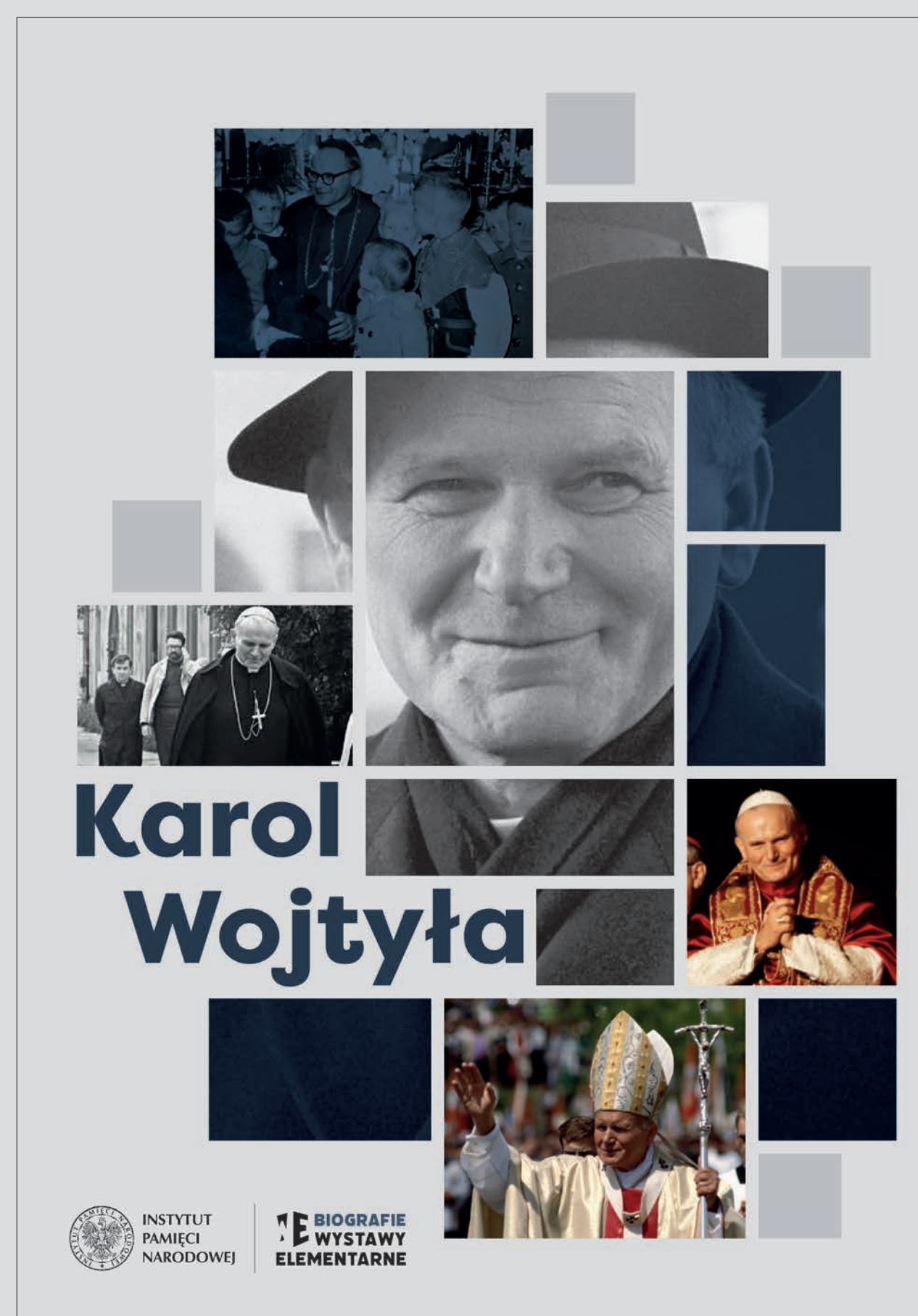
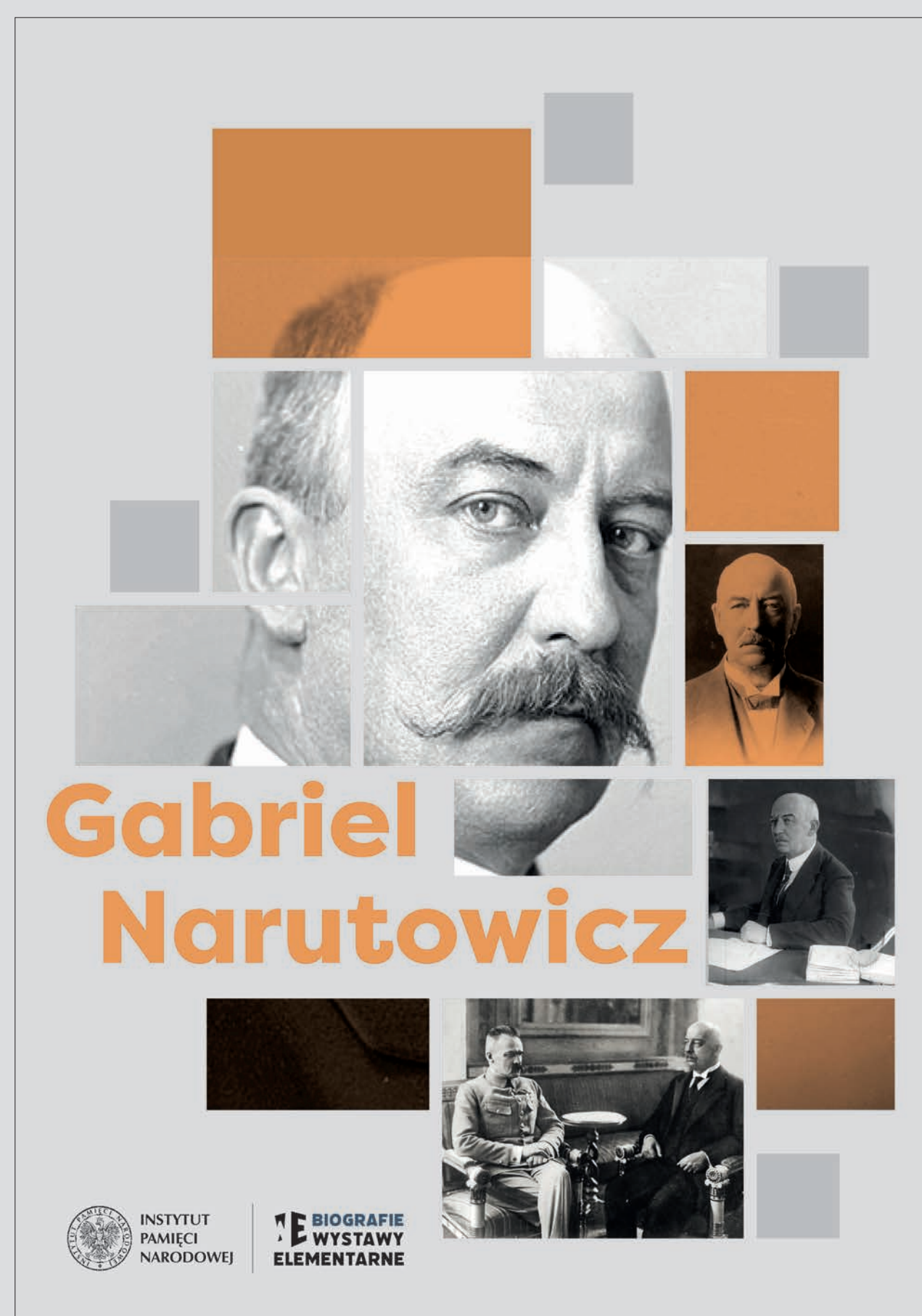
← Odznaka rozpoznawcza Jednostki Wojskowej NIL
📍 domena publiczna

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy Elementarne:

Autorzy Wystawy: Dariusz Gorajczyk, Piotr Milczanowski

Współpraca: Ireneusz Kaczmarek, Michał Masłowski, Agnieszka Masłowska, Łukasz Płatek oraz Piotr Szubarczyk

Recenzja: Adam Kurus, Katarzyna Hudzicka-Chochorowska

Korekta: Paweł Naleźniak

koncepcja graficzna serii: Paulina Żak

skład: Katarzyna Kowalska

W wystawie wykorzystano zdjęcia: Archiwum IPN, Archiwum Akt Nowych, Archiwum Muzeum Armii Krajowej, Archiwum Ośrodka Karta, ze zbiorów Marii Fiedorf-Czarskiej, Marka Ney-Krwawicza, Towarzystwo Parku im. dr. Henryka Jordana w Krakowie, Marii Fieldorf i Leszka Zachuty

Oddział IPN w Krakowie informuje, że dołożył wszelkich starań w celu skontaktowania się z aktualnymi właścicielami majątkowych praw autorskich oraz pozyskania ich zgody na wykorzystanie fotografii cyfrowych gen. Augusta Emila Fieldorfa *Nil'a* wykorzystanych w realizacji wystawy biograficznej. Równocześnie IPN prosi o kontakt osoby, które dysponują wiedzą na temat podmiotów uprawnionych z tytułu praw autorskich do wyżej wskazanych utworów.

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**